

τάς αὐτάς εὐλογίας, ὅπως καὶ κατὰ τὸ μέλλον προ-
στατεύωσι καὶ ὑπερασπίζωσι κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν
τῶν ἀπίστων τὴν πόλιν καὶ τὴν νῆσον. Πρὸς πλείο-
τέραν δὲ λαμπρότητα καὶ χαρμωσύνην πρέπει κατὰ
τὴν τελευταίαν ταύτην τὸ ἅγιον λείψανον νὰ χαιρετᾶ-
ται παρὰ τῶν φρουρίων καὶ παρὰ τῶν τυγχανόντων
πλοίων διὰ τῶν εἰς τὰς ἄλλας λιτανείας τοῦ αὐτοῦ
Ἁγίου συνήθων πυροβολισμῶν, εἰς ἀθάνατον μαρτυ-
ρίαν τῆς ἐνεκα τοσούτου εὐτυχοῦς συμβάντος δημο-
σίας εὐγνωμοσύνης.

α Ἀφιέρωσεν ἡ ἐξοχωτάτη Σύγκλητος μεγάλην
λαμπάδα ἀργυρεῖν, ἵνα ὑπάρχῃ πάντοτε ἀναμμένη ἐ-
νώπιον τοῦ Ἁγίου, καὶ πρὸς συντήρησιν θέλει προμη-
θεύεται παρὰ τοῦ Δήμοσιου κατ' ἔτος τὸ ἀπαιτούμε-
νον ἔλαιον. Πρὸς δὲ τούτοις ἀναγνωρίζοντες καὶ ἡμεῖς
εὐλογον τὴν ἐξάσκησιν ἔργου τινὸς ἐλεημοσύνης πρὸς
τοὺς πτωχοὺς, ὅπερ εἶναι ἡ πράξις ἡ μᾶλλον εὐπρόσ-
δεκτος πρὸς τὸν Θεόν, θεσπίζομεν νὰ ληφθῶσι κατ'
ἔτος, ἐκ τοῦ Δήμοσιου ταμείου, βεῖα ἑκατὸν πεν-
τήκοντα, οἷουδήποτε νομίσματος, ἵνα διανεμηθῶσιν
εἰς τοὺς πτωχοὺς, Λατίνους τε καὶ Γραικοὺς, εἰς τοὺς
κατὰ τὴν πόλιν ἐπαιτούντας, καὶ εἰς τοὺς μέοντας
εἰς τὰς ἐκυτῶν κατοικίας· παραδιδόμενου τοῦ ἡμίσε-
ως τῶν χρημάτων τούτων εἰς τὸν περιφανέστατον
κύριον Ἀρχιεπίσκοπον, τοῦ δὲ ἑτέρου εἰς τὸν κύριον
Πρωτοπαπῆν, ἵνα ὁ μὲν πρῶτος ποιήσῃ τὴν διανομὴν
εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν Λατίνων, ὁ δὲ δεύτερος εἰς
τοὺς τῶν Γραικῶν, τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς λιτανείας,
ἐνώπιον τῶν παρστατῶν, ἵνα ἐφελεκύσωμεν πάντοτε
μᾶλλον καὶ τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου, καὶ τὴν με-
σιτείαν τοῦ θαυματουργοῦ αὐτοῦ Ἁγίου, ὑπὲρ τῶν
δημοσίων ὕπλων, καὶ ὑπὲρ τῆς διηνεκοῦς διασώσεως
τοῦ φρουρίου τούτου καὶ τῆς νήσου ὑπὸ τὸ κράτος
τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας. Τῶν παρόντων διατάτ-
τομεν τὴν ἐγγράφην ὅπου δεῖ, καὶ ἰδίως ἐν τῇ δη-
μοσίᾳ τούτῳ Ταμείῳ διὰ τὴν διὰ παντὸς ἐκτέλεσιν
αὐτῶν. Πρὸς πιστοποίησιν τούτων κ.τ.λ.

α Κερκύρα, τῇ 30 Μαρτίου 1717 ἔ. ν.

α Ἀνδρέας Πισάνης, Γενικὸς Καπιτάνος π.
ΛΑ. ΤΟΜΠΡΟΣ.

ΣΟΦΟΥ ΑΓΩΝΙΑ.

Διήγησις ἱστορική.

(Τέλος. "Βε φυλλάδ. 275.)

—ooo—

Καθ' ὅλον τὸν βίον τοῦ ἐμμεῖτο τὴν οὐρανίαν πράξ-
τητα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ ὁποίου τὸ παράδειγμα
μιμούμεθα τόπον ὀλίγον. Προσβληθεὶς ἐμμανῶς καὶ
ἀσέμνως ὑπὸ τινος τῶν κυριωτέρων περιοδικῶν συγ-
γραμμάτων (1), ἔλαβε καὶ ἀνέγνωσε παρόντος μου
τὸ φυλλάδιον τὸ περιέχον τὴν ὕβριν, ὕβριν προσωπι-
κὴν, καὶ οὕτε καὶ συνωφρυνθῆν, ἀλλὰ μὲ εἶπεν·

— Ἰδοὺ μάταιαι ὕβρεις· τὸ πάθος εἶναι σφοδρό·

(1) Τὸ New-Monthly Magazine.

ἄνεμος σφύνων τὴν ἀλήθειαν· πῶς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ
θελοῦν νὰ πιστεύσωμεν τὰς κρίσεις των, ἀφοῦ δὲν εἶ-
ναι ἀπαθείς; Καὶ ὅμως δὲν εἶναι ὅλως ἀφύε; τὸ ἀρ-
θρον· ὑπακτέθην κατὰ τι. Ὁ γράφας ἀνεκάλυψεν ἐπι-
τηδεῖως τὸ ἀσθενὲς μέρος τοῦ θώρακος μου.

— Αἰσθάνομαι, ἀπεκρίθην, πόσον τοιαύτη ἀδικία
εἶναι ὀδυνηρὰ καὶ πρᾶξινος λύπη· τὸ κατ' ἐμὲ θὰ
ἡσθανόμην πολὺ τὰς τοιαύτας προσβολάς.

— Ἐμὲ ὅμως δὲν με ἀνησυχοῦν διόλου· πρὸ πολ-
λοῦ μένω ἀναίσθητος εἰς τὰς προσωπικάς ὕβρεις.

— Καὶ ἡ κοινὴ γνώμη; . . .

— Μὴ συγχέομεν αὐτὴν, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος. Τὸ
μὲν κοινόν, τὸ συλλογίζομενον καὶ ἐξετάζον καὶ κρί-
νον, θὰ μὲ κρίνῃ ὅπως ἔχω δικαίωμα νὰ κριθῶ· τὸ
δὲ τυφλὸν καὶ εὐπιστον καὶ μωρὸν κοινόν, ἀξίζει νὰ
τὸ ἀπαλλάξωμεν τῆς ἀπάτης; Ὅχι· αἱ γνώμαί του
εἶναι ἄστατοι, καὶ ἄτακτοι αἱ κρίσεις του· εἶναι γνῶ-
μαι δικαστηρίου συγκεκριμένου ἀπὸ βρέφη θηλάζοντα.
Ὅθεν οὕτε καὶ ἐνθυμούμαι ὅτι ὑπάρχουν.

Εἶχον συνειθίσει νὰ τὸν βλέπω πάντοτε τὸν αὐτὸν,
πρῶτον, ἀνδρεῖον, ἄκακον καὶ ταπεινόν. Ποτὲ τὸ πρό-
σωπόν του δὲν ἦτο τεταραγμένον· ποτὲ δὲν παρετή-
ρισα σφοδρὰν ἢ ἄτακτον συγκίνησιν εἰς τὴν καρδίαν
του. Μίαν ὅμως τῶν ἡμερῶν τὸ μέτωπόν του δὲν ἦτο
ὡς συνήθως ὁμαλόν, καὶ τὸ ἥθος του ἐφαίνετο ζοφε-
ρόν. Παρατηρήσας δὲ τὴν ἀπορίαν μου μὲ εἶπε·

— Κυτάξετε, ἰατρὲ, τὸν σφιγμὸν μου, καὶ θὰ
εἰδῆτε ὅτι εἶναι ἄτακτος καὶ συνεχὴς. Ἡ ταραχὴ αὐ-
τῇ, συμβαίνουσα εἰς ἄνθρωπον προσπαθοῦντα νὰ νικᾷ
τὰ πάθη καὶ ἀφιερῶσαντα μέρος τῆς ζωῆς του εἰς
τὴν σκληρὰν ταύτην δοκιμασίαν, μὲ προξενεῖ σχε-
δὸν ἐντροπὴν.

— Τωόντι, ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματός σου δὲν
εἶναι τακτικὴ.

— Ἀπὸ τινων ἡμερῶν μ' ἐκυρίευσεν νευρικός ἐρε-
θισμός. Θέλω νὰ ἐργασθῶ· βιάζω τὸν ἑαυτὸν μου,
ἀλλ' ὁ νοῦς μου μ' ἐπιβουλεύεται.

— Ἰσως ἀπροσδόκητόν τι περιστατικόν . . .

— Ὅχι, τίποτε νέον, ἐκτός μόνον παραδόξου τι-
νὸς ἀλλοφροσύνης, πηγὴν ἐχούσης τὴν ἀδυναμίαν τῶν
νεύρων μου.

— Φάντασμα λοιπόν;

— Σχεδόν. Καθίστατε καὶ ἀκούσατέ με, ἀλλὰ
χωρὶς νὰ γελάσετε.

— Ἐλπίζω ὅτι μὲ θεωρεῖτε ἐλεύθερον δεισιδαι-
μονιῶν καὶ ψεύδους. Ὅθεν, καὶ ἂν ἀποδώσετε εἰς τὴν
νοσερὰν μου κατάστασιν τὴν διήγησίν μου, εἶμαι βέ-
βαιος ὅτι δὲν θ' ἀμφισβᾶτε περὶ τῆς ἀληθείας τῶν
λόγων μου. Ἐγὼ αὐτὸς σχεδὸν πιστεύω ὅτι ἀλλόκο-
τὸς τις ἀπάτη, προσερχομένη ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν μου,
ἐπροξένησεν αὐτὸ τὸ φαινόμενον. Χθὲς, μόλις ἐπι-
πείον μὲ τὴν κόρην μου, καὶ ἡσθάνθην τὴν ἀνάγκην
νὰ ἡσυχάσω. Συνειθίζω, κάθε βράδυ πρὶν κοιμηθῶ,
νὰ ἐπισκέπτομαι τὸ γημεῖόν μου, διὰ νὰ βεβαιώνωμαι
ὅτι ὅλα εἶναι ἐν τάξει καὶ δὲν ἔχομεν φόβον κινδύνου.
Ὅταν ἐμβῆκα χθὲς κρητὼν κρητὼν, εἶδα ἐκστατικὸς
ὅτι δὲν ἦμην μόνος εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην αἴθουσαν.
Ἀνθρώπος τις ὑψηλὸς μαῦρα φορῶν, κρητὼν καὶ αὐτὸς

ἀμυδρὸν φῶς, χωρὶς διόλου νὰ προσέξῃ εἰς ἐμὲ, ἐκλείε-
τὰ ἐρμάρια, ἐτακτοποιεῖ τὰ ἀγγεῖα, ἐκαθαρίζει τὰς
φιάλας, ἐτοποθετεῖ τὰ βιβλία εἰς τὰς θέσεις τῶν, καὶ
μὲ ἀταραξίαν, χωρὶς νὰ προσεγγίσῃ τὸν ἐλάχιστον
θόρυβον, ἔκχευε τὸν γύρον τῆς αἰθούσης. Αἰσθημα τρό-
μου ἐγεννήθη εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ
τὸν διακόψω. Ἐφαίνεται ὅτι ἐγνώριζε κάλλιστα τὰ
ἐργαλεῖά μου ὅσον καὶ ἐγώ. Τὸν ἐβλεπα καθαρὰ ὅ-
πως σὰς βλέπω τώρα, καὶ μὲ ἀγωνίαν παρατήρουν
ὅλα τοῦ τὰ κινήματα. Ὅτε δὲ ἐμῆλθεν εἰς τὸ μικρὸν
μου δωμάτιον τὸν ἠκολούθησα ἐκθαμβος.

Ὁ μαυρφορεμένος αὐτὸς κύριος ἐξήκολούθησε τὴν
ἐργασίαν του, ἐκλείσε τὸ τηλεσκόπιον, ἐσκέπασε τὰ
ποτήρια, ἔβαλεν εἰς τὴν θήκην του τὸ νέον μου χρο-
νόμετρον, ἐτακτοποίησεν ὅλα τὰ ἀστρονομικὰ ἐργα-
λεῖα τὰ ὅποια εἶναι πλησίον τοῦ παραθύρου, καὶ ἐλ-
θὼν εἰς τὸ γραφεῖόν μου ἐκλείδωσε τὰ συρτάρια,
ἐβόρῃσε τὰ κανδύλια εἰς τὴν φωτίαν, ἔχυσε τὴν με-
λάνην εἰς τὴν στάκτην, καὶ ἔθεσεν ἐπάνω τῆς τρα-
πέζης τὸ κλειδίον. Τότε ἠθέλησα νὰ πλησιάσω, ἀλλ'
αὐτὸς σταθεὶς ἐστράφη πρὸς ἐμὲ, μὲ παρατήρησε μὲ
φοβρότητα, ἅμα δὲ καὶ μὲ ἱλαρότητα καὶ μὲ με-
λαγχολικὸν ἦθος, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, ἐπροχώρη-
σεν ὀλίγον, ἔσδυσε τὸ φῶς του, καὶ ἔγεινεν ἄφαντος.
Τὸ πρόσωπον τοῦ φαντάσματός μὲ ἦτον γνωστόν· ἦ-
τον τὸ τοῦ περιφήμου Βούλου (1), ὅπως παριστάνε-
ται εἰς τὸ περὶ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος σύγγρα-
μά του.

— Περὶ ἐργὸν τῶνόντι!

— Καὶ τόσον μᾶλλον, ὅσον αἰετοῦ ἐτίμησα τὸν
μέγαν αὐτὸν ἄνθρωπον· ὑπόδειγμα τῆς ζωῆς μου ἔχω
τὴν ζωὴν αὐτοῦ, καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἀρχάς του. Δὲν
εἶς φαίνεται παράδοξον ὅτι ἤλθε καὶ ἐκλείσε τὸ χη-
μεῖόν μου, εἰδοποιήσας με διὰ τούτου νὰ φροντίσω
διὰ τὰς ὑποθέσεις μου; Δὲν εἶς φαίνεται ἡ παράδο-
ξος αὕτη ἐπίσκεψις ὡς εἶδος ἐπιστήμου συμβουλῆς,
ὑπερφυσῆς νοουθεσίας;

— Πῶς! σεῖς, ἄνθρωπος φρόνιμος καὶ συνετὸς,
ἐταράχθητε ἀπὸ τοιοῦτον περιστατικόν;

— Διόλου· δὲν ἔχω τοιαύτην ἀδυναμίαν. Σὰς βε-
βαιῶ ὅτι διόλου δὲν μὲ τρομάζει ὁ θάνατος· ταρατ-
τεῖ ὅμως τὸν νοῦν μου τὸ φιλοσοφικὸν ζήτημα, τὸ
φαινόμενον τῆς ὀπτασίας αὐτῆς. Δὲν σὰς φαίνεται ἡ
ταραχή μου φυσική; Δὲν νομίζετε ὅτι εἰς τοιαύτην
περίστασιν, ὑπάρχουν πλῆθος προβλημάτων, τὰ ὅποια
θὰ φέρουν αἰετοῦ εἰς ἐκστάσιν τὸν ἀνθρώπινον νοῦν;
Τί θὰ εἰπῶμεν καὶ οἱ δύο μας ἐάν πραγματοποιηθῇ
ἡ προειδοποίησις τοῦ σοφοῦ Βούλου, ἐάν τὰ ἐργαλεῖα
τὰ ὅποια ἐτακτοποίησα δὲν τὰ ἐγγίσω πλέον, καὶ
ἐάν ὑποχρεωθῶ νὰ κλείσω τὸ ἐργαστήριόν μου;

Ὁμολογῶ ὅτι ὀδυνηρὸν αἰσθημα ἐγεννήθη εἰς τὴν
καρδίαν μου, διότι πολλὴν εἶχον φιλίαν, ἢ μᾶλλον
πολὺν θαυμασμόν πρὸς τὰς ἀρετάς τοῦ ἀνδρός ἐκείνου.
Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν μου, δὲν κατώρθωσα νὰ
κοιμηθῶ δι' ὅλης τῆς νυκτός. Ἐσηκώθην ὅλος σύννους,

καὶ ἠπόρουν πῶς ἀφῆκα καὶ παρῆλθεν ἡ συνήθης ὥρα
τῶν ἐπισκέψεών μου, ὅτε ἐλθὼν ὁ ὑπηρετής μου μ' ἐ-
νεχείρισε τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν τοῦ φίλου μου, ὅς-
τις μ' εἶχε προμηθεύσει τὴν γνωριμίαν τοῦ Κ. Ε. . .

« Φίλτατε . . .

» Σπεύσατε νὰ ἐλθετε. Σήμερον τὸ πρωὶ περὶ τὴν
ἐξόδοκον καὶ ἡμίσειαν ἔπαθε παραλυσίαν ὁ ἀξιόλογος
φίλος μας Ε. . . , καὶ φοβοῦμαι μήπως ἡ προσβολὴ
αὕτη, ἡνωμένη καὶ μὲ τὴν χρονικὴν νόσον του, κα-
ταστρέψῃ ὀλοτελῶς τὸ ἀσθενὲς σῶμά του. Εἶμαι εἰς
τὴν οἰκίαν του καὶ σὲ περιμένω.

» Ι. Δ. »

Ἐντὺς ὀλίγου εὐρέθην εἰς Λαμπέθ'· καὶ ἀμέσως μὲν
ἐφρόντισα πῶς νὰ βοηθήσω τὸν πάσχοντα, μετὰ ταῦ-
τα δὲ ἐρώτησα ἐάν νέον τι περιστατικὸν ἔφερε τὴν
καταστροφὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πιθανιώτατον ἦτο νὰ
μὴ σωθῇ. Ἡ κόρη του, κλαίουσα ἀπαρηγόρητα, καὶ ὁ
φίλος μου Δ. . . μὲ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἀπροσδόκητον
καὶ τρομερὸν δυστύχημα κατέστρεψε τὸν φίλον μας.
Καὶ αὐτὸς ὁ πάσχων καὶ ἡ νεκρὰ κόρη του ἔμειναν
χωρὶς ἄρτον! Τελευταία δοκιμασία, τελευταῖος στέ-
φανος τοῦ μαρτυρίου!

Ὁ φίλος μας, αἰκτῶ φερόμενος πρὸς παιδίον πτω-
χὸν μὲν καὶ ἄστεγον, ἔχον ὅμως καὶ νοῦν καὶ δρα-
στηριότητα, παρέλαθεν αὐτὴ καὶ ἐδίδαξε τὰ πρῶτα
στοιχεῖα τῆς ἀριθμητικῆς, τῆς γεωμετρίας καὶ τὴν
καταστιχογραφίαν, εἰτα ἔδωκεν αὐτὸν ὡς γραφέα εἰς
ἐμπορὸν τινα. Τοσοῦτῳ δὲ καλῶς ἐφέρθη ὁ νέος αὐ-
τὸς, καὶ ὁ προστάτης του τοσοῦτον εὐχαριστήθη ὅτι
ἔσωσε τοιοῦτον νέον ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, ὥστε παρε-
χώρησεν αὐτῷ χρηματικὸν τι ποσόν, διὰ τοῦ ὁποίου
ἤρχισε νὰ ἐμπορεύεται μόνος, τὸ δὲ ἐμπόριόν του,
ἐνεκα τῆς οἰκονομίας, τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐπιμο-
νῆς του εὐδοκίμησε. Τότε ὁ Ε. . . ἔδωκεν αὐτῷ καὶ
ἄλλα χρήματα, χαίρων διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ προ-
στατευομένου του. Τὸ ἐργαστήριον τοῦ νέου εἶχε πάν-
τοτε ἐργασίας, καὶ αὐτὸς ἐπλήρωνε τακτικὰ εἰς τὸν
κύριόν του τὰ χρήματα ὅσα τῷ εἶχε δανείσει. Ἐκ
τούτου ἐνθαρρυνθεὶς ὁ Ε. . . ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν νέον
ὅλην του τὴν περιουσίαν, ἥτοι 450 περίπου χιλιάδας
δραχμῶν, αἵτινες ἦσαν ἡ προῖξ τῆς θυγατρὸς του,
πέντε μόνον τοῖς 0/0 λαμβάνων τόκον.

Ὁ νέος ἐπεδόθη εἰς ἐπιχειρήσεις τολμηράς, καὶ με-
ταβαλὼν χαρακτῆρα, ὡς συχνὰ συμβαίνει εἰς τοὺς
νέους, παρεδόθη εἰς ἐλαττώματα δαπανηρά. Ἐνῶ δὲ
ὅλοι ἐνόμιζον ὅτι αἱ ὑποθέσεις του εὐδοκίμουν, αὐτὸς
ἐγχευόπησε, καὶ κατέφαγεν ὀλόκληρον τὴν περιου-
σίαν τοῦ φίλου μας. Ἰδοὺ πόθεν ἡ παραλυσία του.

— Καὶ δὲν ἔχει, ἐρώτησα, τίποτε πλέον;

— Ὅλα, ὅλα τὰ ἀποτελέσματα τῶν οἰκονομιῶν
καὶ τῶν στερήσεών του, ὅλα τὰ κατέφαγεν ὁ ἀγνώ-
μων ἐκεῖνος!

— Καὶ δὲν ἀφῆκε διόλου λείψανά τινα διὰ νὰ
τὰ μοιρασθοῦν οἱ δανεισταί;

— Τὸ τέρας αὐτὸ ἔγραψε σήμερον εἰς τὸν εὐε-
γέτην του, ὅτι ἀναγκαζόμενος νὰ φύγῃ τοὺς δανει-
στάς του, ἐλυπεῖτο ὅτι δὲν εἶχε καιρὸν νὰ τὸν ἐξη-

(1) Γνωστοῦ διὰ τὰς θαυμασίας ἀνακαλύψεις του, καὶ διὰ
τὰ πρῶτα κινήματα καὶ τὴν ἀξιόλογον ἰδιωτικὴν διαγωγὴν του.

γήση διὰ ζώσης τὸ δυστύχημά του, ὅτι ὁμως θὰ λάβῃ καλὸν μερίδιον.

— Τρομερόν! Καὶ ἡ Κ. Ἑμμά δὲν ἔχει συγγενεῖς;

— Κανένα. Ὅλη ἡ προικὰ της ἐχάθη, καὶ σήμερον μένει χωρὶς λεπτόν. Τί τρομερὰ πληγὴ διὰ τὸν ταλαίπωρον πατέρα!

— Ἀδύνατον νὰ μὴν ἀποθάνῃ.

Ἐμβάντες εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς εὗρομεν τὴν θυγατέρα του γονυπετοῦσαν παρὰ τὴν κλίνην του, κλαίουσιν καὶ κρατοῦσαν τὴν κατάψυχρον χεῖρα τοῦ πατρὸς της, ὅστις προσήλωσε μὲν εἰς ἡμᾶς τοὺς ὀφθαλμούς δὲν μᾶς ἐβλεπεν ὁμως. Ὅλον τὸ ἀριστερόν μέρος τοῦ προσώπου του ἦτο παραλυτικόν. Μετὰ πολλοὺς δὲ ἀγῶνας ἐκίνησε τὰ κάτωχρα χεῖλη του, καὶ μόλις ἐνήθρωσε τὰς λέξεις ταύτας:

— Βλέπετε . . . ὁ Κ. Βούλος . . . ὁ Κ. Βούλος . . . εἶχε δίκαιον . . . πρέπει νὰ κλείσω τὸ ἐργαστήριόν μου.

Κατὰ σπανίαν ἀλλ' εὐνοϊκὴν σύμπτωσιν τὴν προσβολὴν τῆς παραλύσεως διεδέχθη πυρετός. Κατὰ δευτέραν δὲ σύμπτωσιν ἔτι παραδοξοτέραν, τὸ ῥαχικόκκαλον ἔπαυσε νὰ πονῇ. Ἐνεκὰ τούτου ὁ φίλος μας ἤρχισε νὰ τήκεται καὶ νὰ σθέννυται βαθμηδόν. Ἐγὼ δὲ λησμονῶν τὰ ἄλλα μου καθήκοντα, κατέτριβον καθ' ἑκάστην πολλὰς ὥρας πλησίον του, θαυμάζων τὴν θείαν τῶντι ψυχὴν του. Οὔτε κἂν ἡγανάκτει κατὰ τοῦ ἀγνώμονος καὶ βαρβάρου νέου ὅστις τὸν εἶχε καταστρέψει καὶ τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἐδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὸν βαθμὸν τῆς εὐμενείας, τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ὑπομονῆς του. Ἐάν οἱ Διαμαρτυρούμενοί εἶχον ἁγίους, βεβαίως θ' ἀπήτουν νὰ καταταχθῇ μεταξὺ αὐτῶν.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἔλεγον πρὸς αὐτὸν ὅτι δυνατὴ καὶ πιθανὴ ἦτο ἡ ἐντελής θεραπεία του.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Θεὸς μ' ἐστειλεν εὐγενῆ ἄγγελον, τὸν ὁποῖον θ' ἀκολουθήσω. Μόνον διὰ τὴν κόρην μου λυποῦμαι, διότι ἡ ἀθλία ἔχασεν ὅ,τι καὶ ἂν εἶχε.

— Τὸ τέρας! . . . σὰς ἔγραψε, νομίζω, ὅτι θὰ ἔχετε μερίδιον.

— Τίποτε δὲν περιμένω ἀπὸ ἀνθρώπον ὅστις ἐλησμόνησε τὰς ἀρχάς του καὶ κατεπάτησε τὴν ἠθικὴν τὸν συγχωρῶ ὁμως. Ἀφοῦ ἔχασε τὴν ὑπόληψιν του, αἰσθανόμενος καὶ τὴν μαύρην του ἀχαριστίαν, θὰ βυθισθῇ μὲ ἀπελπισίαν εἰς ἐλαττώματα. Τοιοῦτον εἶναι τοῦλάχιστον τὸ μέλλον τῶν ἐλασινῶν τούτων ἀνθρώπων. Καὶ ἐγὼ, ἐάν ζήσω ἕνα μῆνα ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, δὲν θὰ ἔχω πῶς νὰ πληρώσω τὸ ἐνοίκιόν μου! Πρέπει ν' ἀναχωρήσω ἀπὸ αὐτὴν τὴν οἰκίαν . . . ν' ἀλλάξω κατάλυμα . . . καὶ εἰς τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἡ ὑγεία μου . . . νὰ πωλήσω τὴν βιβλιοθήκην . . . τὰ ἐργαλεῖα . . . τοὺς παλαιότητας αὐτοὺς συντρόφους καὶ φίλους μου!

— Μὴν ἐνθυμεῖσθε τὰ τοιαῦτα. Οἱ φίλοι σας θὰ προλάβουν αὐτὰ τὰ δυστυχήματα δὲν θ' ἀφήσουν νὰ μολυνθῇ ὁ οἶκός σας.

— Ἰποτάσσομαι, φίλε μου, εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου· ὀλίγαι ἡμέραι μὲ μένουν. Ἐάν οἱ φίλοι μου μ' ἐνθυμῶνται, ἄς φροντίσουν διὰ τὴν ὀρφανὴν κόρην

μου· τοὺς τὸ παρακαλῶ θερμῶς. Ἡ ἀθλία! . . . Θεέ μου! . . . Θεέ μου! . . . προστάτευσέ την!

Ἡ εἰδῆσις τοῦ προσεγγίζοντος θανάτου τοῦ σοφοῦ Ε. . . διεδόθη πανταχοῦ, καὶ ἀνεζωπύρητε τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπόληψιν καὶ τὸν θαυμασμόν, εἰλικρινεῖς μὲν ἀλλὰ σχεδὸν ἀσυντελεῖς. Τότε ἤρχησαν νὰ τὸν τιμῶσιν ὅτε ἔμαθον ὅτι θ' ἀποθάνῃ. Πολλοὶ εὐγενεῖς, καὶ ἀνώτεροι δημόσιοι λειτουργοί, καὶ μέλη τῶν δύο βουλῶν ἐπεσκέφθησαν αὐτόν. Ἐν τοσοῦτῳ ἔπρεπε νὰ ἀλλάξῃ κατάλυμα· τὰ ἐργαλεῖα τὰ ὅποια παρεμύθουν τοὺς πόρους καὶ ἔτερπον τὸν βίον του, ἐπωλήθησαν τὸ εἰκοστὸν τῆς τιμῆς των, καὶ ἐνοικιάσαντες πλησίον ἐκεῖ πενιχρὰν οἰκίαν τὸν μετεφέραμεν ἐπὶ φορείου. Ἡ δοκιμασία αὕτη ἦτο δεινотάτη εἰς γέροντα ψυχορραγούντα, ἀποχωριζόμενον ἀπὸ πραγμάτων τὰ ὅποια συνείθισε νὰ βλέπῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Καὶ ὁμως ὁ Ε. . . ἠσθάνθη μὲν τὴν ὀδύνην ταύτην, τὴν ὑπέμεινεν ὁμως χωρὶς νὰ γογγύσῃ.

— Βλέπετε, μὲ εἶπεν, ὅτε τὸν εἶδον κατὰ πρῶτον εἰς τὴν νέαν του κατοικίαν, ὅτι προοιμίᾳ τὴν μεγάλῃ μου μετοικεσίαν δι' ἄλλης μικροτάτης. Ἰδοὺ ἐγὼ εἰς τὸ μεταίχμιον τῆς μονῆς εἰς τὴν ὁποίαν θὰ μεταναστεύσουν ὅλοι οἱ θνητοί, καὶ ὅπου δὲν θ' ἀργήσω νὰ μεταβῶ διὰ παντός.

— Πάσχετε πολὺ;

— Ὄχι· ἀναλύομαι βαθμηδόν. Φίλε μου, ἐπρόσθεσε, λαβὼν τὴν δεξιάν μου μὲ τὴν ψυχρὰν καὶ ὑγρὰν χεῖρά του, σὰς ἐγνώρισα πρὸ ὀλίγου, σὰς τιμῶ ὁμως καὶ σὰς ἀγαπῶ. Θὰ μὲ συγχωρήσετε ἐάν εἰς τὴν διαθήκην μου δὲν θὰ ἀνταμειφθῶν δεόντως οἱ κόποι σας, ὅπως ἐπεθύμουν καὶ ὅπως τὸ ἐσυγχώρει ἡ πρώτη μου κατάστασις;

— Εἰς τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀγάπης περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσατε πρὸ ὀλίγου, μὴν ἀναφέρετε ποταπὰ συμφέροντα. Ἀφετέ με νὰ σὰς ἀκούω, νὰ σὰς ὀμιλῶ, νὰ ὠφελῶμαι ἀπὸ τὴν θείαν σχεδὸν σοφίαν τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε καὶ ἐστερέωσε διὰ τόσων παθημάτων. Μήμε στερεῖτε τὴν εὐχαρίστησιν ταύτην μεταχειριζόμενοί με ὡς ἀνθρώπον ζητοῦντα μισθόν.

— Ὄχι! Ὄχι! ἀνεφώνησε, θλίψας ἀσθενῶς τὴν χεῖρά μου.

Οὔτε πρὸς χιλιάδας δραχμῶν δὲν θ' ἀντήλλασσαν τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη ὅτε ἔσφιγγε τὴν δεξιάν μου. Πόσον ἡ κλίνη ἐκαίνη τοῦ θανάτου, καὶ τοι πολιορκουμένη ἀπὸ τόσας δυστυχίας, ἀπὸ τόσας θλίψεις, ἀπὸ τόσων ἐνδειαν, καὶ ἀπὸ ταύτην ἀχαριστίαν καὶ ἐπιβουλῇ ἦτο ὁμως ἱλαρὰ καὶ γαληνία! Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς εἰρηνικῆς ἐκείνης ἀγωνίας, καὶ τοῦ τρομεροῦ θανάτου πολλῶν, οἵτινες ἐλαμψαν μὲν εἰς τὸν κόσμον, ἐπὶ τέλους ὁμως ἔμειναν μὲ ἐλαττώματα καὶ ἐλέγχους συνειδήσεως! Αἱ περὶ αἰωνιότητος, περὶ τοῦ προσοισμαῦ τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῆς ψυχῆς, περὶ τοῦ μέλλοντος σκέψεις τοῦ φίλου μου, ἦσαν σύμφωνοι μὲ τὴν χριστιανικὴν του καρδίαν καὶ ὑπομονήν. Τὸν ἤκουα μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ μὲ ἡδονὴν ἠσθανόμενον τὴν μελαγχολικὴν καὶ ἀληθῆ τέρψιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνοντο καὶ οἱ μαθηταί

τοῦ Σωκράτους, ὅτε ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ μετέδιδεν εἰς αὐτοὺς, πρὸ τοῦ θανάτου του τοὺς θησαυροὺς τῆς προφητικῆς του σοφίας.

Ἀνεπαίσθητος ἐξασθένεισι τῶν δυνάμεων του ἔφρεν εἰς τὸν τάφον τὸν θαυμαστὸν τοῦτον ἀνδρα. Ἡ ἐσωτερικὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς του παρέτεινε τὴν ὑπαρξίν του. Ἀπροσδόκητός τις περίστασις συνταράξασα ζωηρῶς αὐτὸν, ἐπετάχυνε τὴν κρίσιν. Αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἀγνώμων νέος ἐτόλμησε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν ἀποθνήσκοντα. Τὴν ὥραν ἐκείνην εὐρισκόμην παρ' αὐτῷ, καὶ δὲν θὰ λησμονήσω τὰ διατρέξαντα.

— Κύριε, εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης πρὸς τὸν ἀσθενῆ, κύριός τις ζητεῖ νὰ σὰς ὁμιλήσῃ.

— Ποῖος εἶναι;

— Δὲν ἤξεύρω τὸ πρόσωπόν του δὲν μὲ εἶναι ἄγνωστον· πρὶν τινος καιροῦ γυρίζει εἰς τὴν γειτονίαν μας. Φαίνεται ὅτι πολὺ ἐπιθυμεῖ νὰ σὰς ἰδῇ καὶ νὰ σὰς ὁμιλήσῃ.

— Τί εἶδους ἄνθρωπος εἶναι;

— Εἶναι μέγας καὶ ὠχρὸς, καὶ ἔχει κομωμένον ἕως εἰς τὸν λαιμὸν τὸ ἐπανωφόρι του.

— Πήγαινε νὰ ἐρωτήσῃς τὸ ὄνομά του.

Ὅτε ὁ ψυχὸρραγὼν ἤκουσε τὸ ὀλέθριον ὄνομα, ὠχρίασεν ἔτι πλέον· ἡ ὄψις του ἐγένετο μελανή· στραφεὶς δὲ καὶ περιστραφεὶς εἰς τὴν κλίνην εἶπεν·

— Ὁ ἐλσεινός! τί με θέλει; . . .

Καὶ ἀτενίσας με μὲ ἠρώτησεν·

— Ἡξεύρετε ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

— Τὸ ἤξεύρω.

— Ἄς ἔλθῃ δὲν θὰ χάσω τὴν γενναιότητά μου.

Καὶ ἦλθεν. Οἱ πόδες του ἐκλονοῦντο, καὶ τὸ βλέμμα του ἔνευε κάτω, πολλὴν δὲ ὥραν ἔμεινεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ὡς ἂν κατέττηκεν αὐτὸν ὁ ἐλεγχὸς τῆς συνειδήσεως. Μετὰ ταῦτα πλησιάσας εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς καὶ πεσὼν γονυκλιτὶ, τὰς χεῖρας ἔχων ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ κλαίων, ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας·

— Ὁ Κ. 'Β. . . . Κ. 'Ε. . . . !

— Τί ἐπιθυμεῖτε, ἠρώτησεν ὁ Κ. 'Ε. . . με ἀσθενῆ μὲν ἀλλὰ πρᾶϊαν φωνήν.

— Εὐεργέτα μου! . . . προστάτα μου! . . . Σὰς ἐξύβρισα . . . ἐφέρθη μὲ τρόπον ἄτοπον . . .

— Κ. 'Η. . . με βλάπτετε. Βλέπετε ὅτι εἶμαι ἄρρωστος. Παρατηρήσατε εἰς ποῖαν κατάστασιν εὐρίσκομαι.

— Ἡ ψυχρότης τῶν λόγων σας μὲ παγώνει· ἐπιπλήξατέ με ὅσον θέλετε, διότι εἶμαι ἄξιος ἐπιπλήξεων. Ἡ καρδιά μου κατεσπαράσσεται ὅταν ἐνθυμοῦμαι τὸ αἶσχος καὶ τὴν ἀτιμίαν τῆς πρὸς σὰς διαγωγῆς μου . . .

— Λοιπὸν προσπαθήσατε νὰ διορθωθῇτε.

— Φίλτατε Κ. 'Ε. . . εὐεργέτα μου, ἡμπορεῖτε νὰ με συγχωρήσετε; ἡμπορεῖτε;

Ὁ 'Ε. . . ἐσιώπα ἐγὼ δὲ ἔβλεπα ὅτι ἐδυσκολεύετο νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Ὁ Κ. 'Η. . . ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ ἀσθενοῦς καὶ κατεπρίλει κλαίων αὐτήν.

— Ἔστω! εἶπεν ὁ ἀσθενὴς μετὰ πολὺν ἀγῶνα . . . σὰς συγχωρῶ . . . Προσπαθήσατε νὰ ἀπολαύσετε τὴν

συγχώρησιν ἐκείνου . . . ὁ ὁποῖος μᾶς κρίνει ὅλους· αὐτὴ θὰ σὰς χρησιμεύσῃ περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐδίκην μου . . . τὴν ὁποῖαν σὰς δίδω . . . ἐκ βάθους ψυχῆς.

— Πόσον εἴσθε ὠχρὸς! πόσον φαίνεσθε πᾶσχων! Ἄ! Κ. 'Ε. . . καὶ αἷτιος ὅλων αὐτῶν εἶμαι ἐγώ! Κατηραμένος! κατηραμένος!

— Μὴν προσφέρετε τοιαῦτα λόγια εἰς τὸν κοιτῶνα ψυχὸρραγούντος. Σηκωθῆτε, μετανοήσατε· ἡ ζωὴ σας ἡμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ πολὺ . . . σὰς λέγω . . . ὅτι σὰς . . . συγχωρῶ . . . Ὁ ἀποθάνων παρακαλῶν τὸν Θεὸν νὰ σὰς συγχωρήσῃ.

— Ὁ ἀποθάνετε! ἀνέκραξεν ὁ νέος μὲ φωνὴν βραγχώδη καὶ ἄπορον.

— Ναί, Ἰάκωβε. Μὴν ἀποδίδεις τὸν θάνατόν μου εἰς τὸν ἑαυτόν σου· μὴν ἀπελπίζεσαι. Πρὶν πολλοῦ, ὡς ἤξεύρεις, εἶμαι ἄρρωστος . . . δὲν εἶσαι σύ . . .

— Ὡ! ἐγώ, ἐγὼ εἶμαι ὁ φονεὺς σας! Ἐλσεινός! ἀχάριστος! κατηραμένος!

— Σιώπα! ἀπεκρίθη ὁ 'Ε. . . με ἐντονωτέραν φωνήν.

Καὶ πραϋνθεὶς μετ' ὀλίγον·

— Τὰ γινόμενα, εἶπεν, οὐκ ἀπογίνονται. Μὴν ἀδημονεῖς, δὲν ἔχω δύναμιν διὰ νὰ ὑποφέρω τοιαύτην ταραχήν. Σὲ παρακαλῶ, λυπήσου με. Ἐὰν ἀληθῶς μετανοῇς, Ἰάκωβε . . .

— Χύνω καὶ τὴν τελευταίαν ρανίδα τοῦ αἵματός μου διὰ ν' ἀποπλύνω τὸ ἐγκλημά μου. Ἀλλὰ, τὰ πάντα ἀνωφελῆ! Καὶ ἐγὼ εἶμαι καὶ δυστυχὴς καὶ ἔνοχος.

— Ἦσο λοιπὸν δυστυχὴς ἢ ἔνοχος, ἠρώτησε μὲ γαλήνην καὶ σοβαρότητα ὁ Κ. 'Ε. . . ὅταν κατησώτευσες τὴν περιουσίαν σου, ἢ μᾶλλον τὴν ἐδίκην μου, διὰ τὴν διεφθαρμένην ἐκείνην ἢ ὁποῖα σὲ παρέσυρεν εἰς τὸν ὀλεθρόν σου;

Ὁ νέος ἐγένετο κατακόκκινος καὶ δὲν ἀπεκρίθη.

— Σ' ἐσυγχώρησα· τώρα πρέπει νὰ σὲ κάμω ἐπιπλήξεις τῶν ὁποίων ἐγένετες ἄξιος, καὶ παραπολύ· ἡ κακὴ σου διαγωγὴ μ' ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, ἄρρωστον, καὶ μ' ἐρρίψεν εἰς αὐτὴν τὴν κλίνην τοῦ θανάτου· αὐτὴ μ' ἐκλεψε καὶ μ' ἐγόμνωσεν, αὐτὴ ἐστέρησε τὴν κόρην μου ἀπὸ τὴν προικὰ τῆς καὶ τοὺς τελευταίους μου στεναγμοὺς ἀπὸ παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν, τὰς οἰκονομίας μου, τὰς ὁποίας κατάρθωσα μὲ τόσους κόπους καὶ τόσους ἰδρώτας, τὰς ἐκλεψες. Πῶς εἶχες τοιαύτην καρδίαν; Ἰάκωβε;

Καὶ ἐσιώπησεν· ὁ δὲ ἔνοχος ἔνευε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Δὲν εἶμαι ὀργισμένος ἐναντίον σου, ἐπέρασεν ἡ ὀργή μου· ἀλλὰ λυποῦμαι, διότι μὲ ἠπάτησες καὶ κατεχράσθης τὴν ἐμπιστοσύνην μου.

— Ὡ κύριε! δὲν ἤξεύρω τί τρομερὰ ἀπάτη μ' ἐπλάνησε, μὲ ἔχασε . . . Μὴν ἐμπιστευέσθε εἰς ἄνθρωπον . . . ποτέ . . . εἶπε μὲ φρίκην καὶ ἀπελπισίαν.

— Δὲν θὰ λάβω πλέον καιρὸν ὥστε νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς κανένα, Ἰάκωβε· ἀρίνω τὸν κόσμον.

Οὗτος δὲ τοὺς ὀφθαλμούς ἔχων προσηλωμένους

εἰς τὸν ἀρχαῖον κύριόν του, τὰ χεῖλη ὡχρὰ καὶ τρέμοντα, καὶ τὸ σῶμα ἀναφρίσσον ἀδιακόπως, ἐπλησίασεν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν κλίνην καὶ ἠρώτησε μὲ φωνὴν μόλις καταληπτὴν·

— Τωόντι μὲ συγχωρεῖτε;

— Ναί, ἐάν μὲ ὑπόσχεσαι ὅτι θὰ διορθωθῇς. Καὶ ἂν ἡ μετάνοιά σου εἶναι εἰλικρινὴς, ἐνθυμοῦ ὅτι δὲν ἔδωκας μόνον ἐμὲ ἐνθυμοῦ τὴν κόρην μου...

Καὶ ἔκλαυσεν ὁ γέρον.

— Ὑγίαινε, εἶπε πρὸς τὸν νέον, πῆγαινε· εἶναι πολὺ ἀδύνατον· ἡ ταραχὴ μὲ βλάπτει.

— Θὰ κάμετε καλὰ, εἶπον εἰς τὸν νέον, ν' ἀποσυρθῇτε.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐλθοῦσα ἡ Ἑμμά ἐκάθησεν ὁ δὲ Ἡ... ἐκβαλὼν ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του χαρτοφυλάκιον κόκκινον, τὸ ἔρριψε μετὰ σπουδῆς εἰς τοὺς πόδας τῆς νέας, καὶ ἐψιθύρισε ταῦτα·

— Ὑγίαινε, κάλλιστε τῶν ἀνθρώπων· Ὑγίαινε διὰ παντός!

Καὶ ἐξῆλθε ταχέως. Τὸν εἶδον δὲ ἀπὸ τὸ πρᾶθυρον ἀναχωροῦντα μὲ βῆμα γοργόν. Ὁ Κ. Ἑ... ἐλειποθύμησεν ἐν τοσούτῳ· ἀφοῦ ἐδοθήθη αὐτὸν, ἤνοιξα τὸ χαρτοφυλάκιον, καὶ εὔρον ὀγκώδη φάκελλον τραπεζογραμματίων, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην·

« Σεβαστέ μοι, σὺ τὸν ὅποιον τόσον ἠδίκησα! Ὅταν ἀναγνώσεται τὴν παροῦσαν, ὁ γράψας αὐτὴν θὰ εὕρισκεται εἰς πλοῖον ἀναχωροῦν εἰς Ἀμερικὴν. Κατεγράφη, ἄριστε τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἐμπιστοσύνην σας, ἐλπίζει ὅμως ὅτι ἡ μετάνοιά του θὰ ἐλκύσῃ τὴν συμπάθειά σας· ἡ συναπτομένη ἐνταῦθα ποσότης εἶναι μικρά, ἐλπίζει ὅμως ὅτι δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ πράξῃ τι γενναϊότερον.

» Ἱ. Ἡ. »

Ἡ ποσότης ἦτο τωόντι ἐλαχίστη (τρεῖς χιλιάδες λίραι στερλίνι), εἰς ἄκρον δυσανάλογος πρὸς τὰς δεκαπέντε χιλιάδας λιρῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀπώλεια κατέφερε τὸν Ἡ... εἰς τὴν πτωχείαν καὶ τὸν τάφον. Τὴν ἐπιοῦσαν, ὅτε μὲ εἶδεν ὁ ἀσθενὴς, μὲ εἶπεν ὅτι συλλογισθεὶς καλῶς νομίζει ὅτι ὁ Ἡ... δὲν εἶναι ἐνοχος ἀτίμου πράξεως ἀλλ' ἀνοησίας· ὅτι ναὶ μὲν ἡ ποσότης τῶν τριῶν χιλιάδων λιρῶν θὰ ἦτο ὠφέλιμος εἰς τὴν θυγατέρα του, ὅτι ὅμως τὴν ἐθεώρει ὡς ἀνήκουσαν εἰς ὅλους τοὺς δανειστάς. Δὲν ἀπεκρίθη διόλου εἰς τὴν ἀπόδειξιν ταύτην τῆς σπανιωτάτης καὶ οὐρανίας ἀκεραιότητός του, διότι ἤμην πεπεισμένος ὅτι ὁ εὐγενὴς γέρον ἦτο πρόθυμος εἰς πᾶσαν ὁποιοδήποτε θυσίαν, ὅτι καὶ αἱ ἡρωϊκώτεραι ἀρεταὶ δὲν ἦσαν ξέναι πρὸς αὐτόν. Ὁ συμβολαιογράφος τὸν ὅποιον ἐκάλεσεν ἵνα κοινοποιήσῃ αὐτῷ ὅτι μὲ εἶπεν, ἀπεκρίθη ὅτι ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε τὴν ποσότητα ταύτην εἰς λογαριασμὸν τῶν ὅσα ὠρεῖλιντο αὐτῷ, εἶχε καὶ νομικῶς καὶ ἠθικῶς τὸ δικαίωμα νὰ τὴν κρατήσῃ. « Ἡ ἀπάδοσις τῶν χρημάτων τούτων, ἐπρόσθεσεν ὁ συμβολαιογράφος, ἀποδεικνύει ἄκρον ἀκρίθειαν, οὕτως εἰπεῖν δεισιδαιμονίαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος. »

— Ἔστιν ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἐνώπιον

ἀνθρώπων ἐπιθυμῶ νὰ φανῶ καθαρὸς παντὸς δόλου.

— Καὶ ἡ κόρη σας...

— Ἡ ταλαίπωρος!... ἡ φιλότατή μου Ἑμμά!... Καὶ δι' αὐτὴν ἀκόμη δὲν θὰ μακρυνθῶ ἀπὸ τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἠκολούθησα. Πάρτε τὰ χρήματα.

— Δὲν θὰ πάρετε ἴσως οὔτε ἓν εἰς τὰ ἑκατόν.

— Προτιμῶ ν' ἀποθάνω μὲ συνειδήσιν καθάραν.

Ἄλλ' οἱ ἄλλοι δανεισταὶ τοῦ Ἡ... πλούσιοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μαθόντες τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀνέκυστον τιμιότητα τοῦ ψυχορραγοῦντος γέροντος, συνεννοηθέντες ἠθέλησαν νὰ τιμήσωσι τὴν θεῖαν αὐτοῦ ἀκεραιότητα, διὰ πράξεως οὐχ ἥττον εὐγενοῦς καὶ γενναίας. Ἀπεκρίθησαν ὅτι, ἐπιθεωρηθέντων τῶν λογαριασμῶν τοῦ πτωχεύσαντος, οἱ δανεισταὶ ἔλαβον ἀξιόλογον μερίδιον, καὶ ὅτι τὸ ἐπιδύλλον εἰς τὸν Κ. Ἑ... ἦτο τρεῖς χιλιάδες καὶ πεντακόσιαι λίραι, τὰς ὁποίας τῷ ἀπέστειλον. Ἐπρόσθεσαν δὲ ὅτι θεωροῦντες βεβαίαν τὴν πληρωμὴν καὶ ὅλων ὅσα εἶχε δανείσει πρὸς τὸν Ἡ... ἦσαν πρόθυμοι νὰ προκαταβάλωσιν αὐτὰ ἐν τὰ ἐδέχετο. Ἄλλ' ὁ Ἡ... ἀπέβαλε ταύτην τὴν πρότασιν· ἡ βεβαιότης δὲ ὅτι δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θυγατέρα του πάντῃ ἄπορον, ἀνεκούφισε τὴν τελευταίαν του αγωνίαν.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἔμαθε μὲ ἀδιαφορίαν ὅτι διορίσθη καθηγητὴς εἰς ἓν τῶν σημαντικωτέρων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων τῆς Μ. Βρετανίας, καὶ ὅτι ἐκέρδησε διὰ διαγωνισμοῦ πλούσιον βραβεῖον· ἀλλ' ὀλίγον ἔμελεν αὐτῷ περὶ τῶν τιμῶν τούτων. Κατὰ τὰς τελευταίας του συνδιαλέξεις κατέκρινεν ὁ φιλόσοφος τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον μεταβάλλει τὸ ἐπιστημονικὸν στάδιον εἰς στάδιον ἀθλητοῦ, γεννᾷ μεταξὺ τῶν λογίων φθόνον καὶ μῖσος, εἰσάγει τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῆς, τὸν φθόνον καὶ τὴν μανίαν τοῦ εἰς τὰ γραφεῖα τῶν πεπαιδευμένων, καὶ μὴ εἰς τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ Νεύτωνος, τοῦ Καρτεσιου καὶ τοῦ Ἑρσχιελ ἀποτροπαιχὰ ἐλαττώματα. « Ἡ ἐπιστήμη, μὲ εἶπε, πρέπει νὰ ἐπαρκῇ αὐτὴ εἰς ἐαυτήν. Χάριν αὐτῆς πρέπει νὰ τὴν ἀγαπῶμεν. Τὰ ἐρεθιστικὰ τὰ ὁποῖα δίδονται εἰς αὐτὴν, ἀποδεικνύουσι πόσον ὀλίγον τὴν τιμῶμεν. Εἶδате ποτὲ καλὸν ἱερὸν νὰ ἐρεθίσῃ ὄργανον ὑγιές; Ὁχι. Οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες ἀδιαφοροῦσι διὰ τὰς ἀγόνους ταύτας τιμὰς· τί μέλει εἰς αὐτοὺς μία ταινία ἢ ἓν μετάλλιον; Τὴν ἀλήθειαν ἐκζητοῦσι, καὶ εἰς αὐτὴν ἀνάγουσι τὰ π... »

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐξέπνευσεν εἰς τὰς ἀγκύλας μου, χωρὶς νὰ ἔχῃ διὰ τί νὰ μετανοήσῃ, καὶ ὅπως ἐν εἰρήνῃ ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ. Ὁ θάνατός του ἐπροξένησεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐντύπωσιν τινα εἰς τὸ Λονδίνον· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα οὐδεὶς ἐνθυμεῖτο αὐτὸν. Τὸ κατ' ἐμὲ εὐχομαι πρὸς Θεὸν νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ ὅπως ὁ μακάριος πατὴρ τῆς Ἑμμάς!

ΚΑΥΔΩΝΟΜΑΝΤΙΣ ἢ ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ (Albatros).

— 000 —

Τὸ ἀρπακτικὸν τοῦτο τῆς νοτείου θαλάσσης πτηνὸν καλεῖται συγγῆως ὑπὸ τῶν γάλλων ναυτῶν κριός